

Παρέμβαση για κατάχρηση ουσιών σε εφήβους

Ελένη- Ευθυμία Σίδερη
Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ
ΨΧ78: Εφαρμοσμένη Κοινωνική Ψυχολογία
Αναπλ. Καθηγητής Βασίλης Παυλόπουλος
Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 2021

Παρέμβαση για κατάχρηση ουσιών σε εφήβους

Χαρακτηριστικά εφηβείας

Η εφηβεία σηματοδοτεί την έναρξη της από την ηλικία των 11 μέχρι 17 ετών.
εξελικτική διεργασία

Η εφηβική περίοδος χωρίζεται σε τρία στάδια :

- πρώιμη εφηβεία (11-14 έτη)
- μέση εφηβεία (14-17 έτη)
- όψιμη εφηβεία (17-21 έτη)

(Δημήτρης Κ. Αναγνωστόπουλος 2016)

Στη μεταβατική φάση μεταξύ παιδικής ηλικίας και ενηλικίωσης επισυμβαίνουν διάφορες μεταβολές σε βιολογικό, γνωστικό και ψυχολογικό επίπεδο , ορισμένες από τις οποίες εμφανίζονται από κοινού και στα δύο φύλα.

Αλλαγές κατά την εφηβεία

Βιολογικό επίπεδο

- ▣ Παράγονται ορμόνες τεστοστερόνη , οιστραδιόλη στα αγόρια και στα κορίτσια αντίστοιχα

Αγόρια

Ανάπτυξη τριχοφυΐας
Διαμόρφωση του τόνου της φωνής
Διαμόρφωση γεννητικών οργάνων
Απόκτηση μυϊκής μάζας
Ψηλώνουν απότομα

Κορίτσια

Ανάπτυξη τριχοφυΐας
Σταθεροποίηση φωνής
Σχηματισμός γυναικείου σώματος
Έναρξη έμμηнос ρήσης

Αλλαγές κατά την εφηβεία (1)

Γνωστικό επίπεδο

- ▣ Επιτυγχάνεται καλύτερα η λήψη, χρήση, η αποθήκευση και η ταξινόμηση πληροφοριών
- ▣ Βελτιώνεται η μνήμη και η αντίληψη
- ▣ Μετάβαση από συγκεκριμένες λογικές σκέψεις → τυπικές λογικές πράξεις(Piaget)
- ▣ Ανάπτυξη αφαιρετικής σκέψης → αμφισβήτηση με τη χρήση επιχειρημάτων
- ▣ Λιγότερη ανοχή στην ατέλεια
- ▣ Αναποφασιστικότητα (Piaget)

Αλλαγές κατά την εφηβεία(2)

Γνωστικό επίπεδο(1)

- Κατακλυσμός από συναισθήματα περιέργειας → ανακάλυψη του κόσμου και του εαυτού τους.
- Δημιουργία αυτεπίγνωσης και εφηβικού εγωκεντρισμού ↓
αντίληψη του κόσμου μόνο μέσα από την δική του οπτική γωνία και εστίαση στον εαυτό του
(Elkind,1985, Rycek et al.,1998, Krcmar, & Rubin,2002)
- Ανάδυση φανατικού ακροατηρίου → η συμπεριφορά του εφήβου αποτελεί το επίκεντρο της προσοχής και του ενδιαφέροντος των άλλων
- Ανάπτυξη προσωπικού μύθου → ορισμένοι έφηβοι πιστεύουν πως ό,τι συμβαίνει σε αυτούς είναι μοναδικό, εξαιρετικό και δεν συμβαίνει σε κανέναν άλλον. Έτσι ο έφηβος νιώθει και άτρωτος απέναντι στους κινδύνους
(Greene et al., 2000, Vartanian, 2000, Reyna&Farley,2006)

Αλλαγές κατά την εφηβεία(3)

Ψυχολογικό επίπεδο

- ▣ Διαταράσσεται η ψυχική ισορροπία → ο έφηβος αντιμετωπίζει τις σωματικές αλλαγές.
ανάμεικτα συναισθήματα(ντροπή, περηφάνια)
 - ▣ Ενδιαφέρεται για τον καλλωπισμό της εξωτερικής του εμφάνισης και τη δημιουργία φιλικών και ερωτικών σχέσεων
 - ▣ Αναζήτηση ταυτότητας φύλου και σεξουαλικότητας
 - ▣ Αυξάνεται η αυτοπεποίθηση
 - ▣ Οι έφηβοι απογαλακτίζονται σταδιακά από τους γονείς
- Εξωτερίκευση συναισθημάτων με έντονο τρόπο

Χαρακτηριστικά της εφηβείας

- Διαδραματίζονται ποικίλες εμπειρίες στο οικογενειακό , κοινωνικό αλλά και σχολικό πλαίσιο που προσκομίζουν χρήσιμα εργαλεία για την οικοδόμηση της προσωπικότητας.
- Κεντρικό ρόλο στη ζωή των εφήβων διαδραματίζουν οι φίλοι.
- Οι νέοι πειραματίζονται είτε με το ντύσιμο και τις μουσικές τους προτιμήσεις είτε με τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό κ.α. καθοδηγούμενοι από την περιέργεια και την επιθυμία να εξιχνιάσουν το άγνωστο και να προσδιορίσουν τη θέση τους στην παρέα των συνομηλίκων.
- Ο προμετωπιαίος φλοιός αναπτύσσεται βραδέως με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν δυσκολία στην αξιολόγηση κινδύνου (Μαλλιώρη Μ., Δουζένης Α. 2009)
- Κυριαρχεί η άμεση αναζήτηση της ευχαρίστησης, η καινοτομία και η άμεση ανταμοιβή (Μαλλιώρη Μ., Δουζένης Α. 2009)
- Ο πειραματισμός έχει δύο όψεις και ο δεύτερος ελλοχεύει πολλούς κινδύνους που μπορούν να αποβούν μοιραίοι
- Οι πιο γνωστοί κίνδυνοι είναι η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών όπως ναρκωτικά και αλκοόλ , το κάπνισμα και τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Robert S. Feldman, 2011).
- Η έναρξη χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών γίνεται συνήθως κατά μέσο όρο στην ηλικία των 15 ετών.
- Τα αγόρια τείνουν να κάνουν κατάχρηση ουσιών περισσότερο από τα κορίτσια (Κοκκέβη Α., Φωτίου Α., Ξανθάκη Μ., Καναβού Ε,2011)

Είδος εξαρτησιογόνων ουσιών

Αλκοόλ (αιθανόλη)

- Απορροφάται από το πεπτικό σύστημα μέσω της αλκοολικής αφυδρογονάσης (ADH)
 μεταβολίζεται στο ήπαρ.
- Το αλκοόλ δρα ποικιλοτρόπως στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα
- Η δράση και τα συμπτώματα διαφοροποιούνται ανάλογα με τη συχνότητα και την ποσότητα που καταναλώνεται.
- Το οινόπνευμα μπορεί να έχει αγχολυτική, υπνωτική, κατασταλτική δράση καθώς και να επηρεάσει και τον συντονισμό των κινήσεων.
- Σε αρχικό στάδιο το αλκοόλ δρα διεργετικά και προκαλεί ευφορία, υπερτίμηση των δυνατοτήτων του ατόμου , άρση αναστολών και ευερεθιστότητα.
- Η αυξανόμενη δόση αλκοόλ μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση, καταστολή, κώμα ακόμα και θάνατο.

Είδος εξαρτησιογόνων ουσιών(1)

Αλκοόλ

- Όσον αφορά τα οινοπνευματώδη ποτά καταναλώνονται αρχικά μπίρα, κρασί, ούζο και μετέπειτα ποτά με περισσότερη περιεκτικότητα σε αλκοόλ όπως βότκα, ουίσκι, τζιν κ.α. (Κοκκέβη Α., Φωτίου Α., Ξανθάκη Μ., Καναβού Ε, 2011).
- Η επανειλημμένη κατανάλωση αλκοόλ προξενεί εθισμό και εξάρτηση με βαρύτερες συνέπειες σε διάφορους τομείς της ζωής
- Το αλκοόλ συνδέεται με περισσότερες από 200 διαφορετικές διαταραχές και πολλές ασθένειες όπως καρκίνο
- Πλήττεται το αναπνευστικό, πεπτικό, αναπαραγωγικό σύστημα.
- Επίσης προξενεί εγκεφαλικές βλάβες και ταλανίζει την μνήμη και την αντίληψη.

Είδος εξαρτησιογόνων ουσιών(2)

Κάνναβη

- ❑ Η κάνναβη αποτελεί την πρώτη παράνομη ουσία με την οποία έρχονται σε επαφή οι έφηβοι
- ❑ Αυξάνεται η χρήση της από αυτή την ηλικιακή ομάδα τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα.
- ❑ Η κάνναβη στην αργκό γλώσσα αποκαλείται και με τους όρους ‘ ‘μπάφος’’, ‘ ‘μαύρο’’, ‘ ‘φούντα’ ’’.
- ❑ Τα αγόρια καπνίζουν κάνναβη περισσότερο από τα κορίτσια.
- ❑ η Δ-τετραυδροκανναβινόλη (THC) περνά εντός ολίγων λεπτών από τους πνεύμονες στο αίμα και εισέρχεται στον εγκέφαλο και σε άλλα όργανα του σώματος.
- ❑ Μέσα από την τροφή ή το ρόφημα απορροφάται πιο αργά και η δράση της κάνναβης γίνεται αντιληπτή μετά από 30 έως 60 λεπτά.
- ❑ Η διάρκεια δράσης της διαφέρει ανάλογα αν εισήλθε στον οργανισμό από το στόμα ή καπνίστηκε/εισπνεύστηκε.

Είδος εξαρτησιογόνων ουσιών(3)

Κάνναβη

- Η χρόνια χρήση κάνναβης μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη του εγκεφάλου, ειδικά όταν ξεκινήσει στην εφηβεία
- Έχει αρνητική επίδραση στη συγκρότηση των γνωστικών λειτουργιών

μειώνοντας τον δείκτη ευφυΐας (IQ) από την ηλικία των 13 μέχρι την ηλικία των 38 κατά 8 μονάδες.

- Συνεπάγεται αναπνευστικά προβλήματα αντίστοιχα με εκείνα των καπνιστών καπνού(βήχα, φλέγματα και αναπνευστικές λοιμώξεις).
- Η κάνναβη είναι υπεύθυνη για την καρδιακή προσβολή αφού αυξάνει επικίνδυνα τους καρδιακούς παλμούς.
- Η χρόνια χρήση έχει συσχετιστεί με μελαγχολία, κατάθλιψη , αγχώδη διαταραχή

Προκαλεί αυτοκτονικό ιδεαλισμό στους εφήβους και αποτελεί αίτια επιδείνωσης συμπτωμάτων της σχιζοφρένειας.

Είδος εξαρτησιογόνων ουσιών(4)

Κοκαΐνη

- ▣ Προκαλεί ισχυρή ψυχική εξάρτηση και εθισμό
- ▣ Το ποσοστό των νέων που χρησιμοποιούν κοκαΐνη ακολουθεί ανοδική πορεία.
- ▣ Η ουσία αυτή λαμβάνεται από τη μύτη(ρινική εισρόφηση ή σνιφάρισμα)
- ▣ Η κοκαΐνη εισέρχεται στην κυκλοφορία διαμέσου του ρινικού βλεννογόνου με ποσοστό απορρόφησης 60%.
- ▣ Εναλλακτικοί τρόποι λήψης είναι με κάπνισμα αλλά και ενδοφλέβια.
- ▣ Η κοκαΐνη στοχεύει σε ειδικές πρωτεΐνες-μεταφορείς των μονοαμινών ντοπαμίνης, νοραδρεναλίνης και αδρεναλίνης με κυριότερο στόχο τον μεταφορέα της ντοπαμίνης.
- ▣ Η δέσμευση της κοκαΐνης στον μεταφορέα της ντοπαμίνης παρεμποδίζει την επαναπρόσληψη της ντοπαμίνης στην προσυναπτική απόληξη

τη συσσώρευση ντοπαμίνης στη συναπτική σχισμή και την υπέρμετρη διέγερση των μετασυναπτικών υποδοχέων ντοπαμίνης.

Είδος εξαρτησιογόνων ουσιών(5)

Κοκαΐνη

Βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις

- ▣ Ευφορία και αυξημένη διεγερσιμότητα και ενέργεια
- ▣ Πνευματική ανάταση και υψηλή αυτοπεποίθηση.

Μακροχρόνιες επιδράσεις

- ▣ Μειωμένη όρεξη και η απώλεια βάρους
- ▣ Κινητικές διαταραχές μετά από πολυετή χρήση
- ▣ Διαστρεβλωμένη αντίληψη της πραγματικότητας, οι ψευδαισθήσεις και η παράνοια.

Συμπτώματα

- Υιοθέτηση της κουλτούρα των ναρκωτικών στην καθημερινότητα τους
 - αποτυπώνεται σε τραγούδια και ρούχα
 - Ναρκωτικά: το κύριο θέμα συζήτησης
- Διαλείψεις στη μνήμη και προσοχή καθώς και δυσκολία στη σωστή άρθρωση του λόγου
- Αδιαφορία για θέματα υγιεινής και περιποίησης.
- Σχολική επίδοση
 - κατακόρυφη πτώση των βαθμών
 - συνεχείς απουσίες
 - καθυστερημένη άφιξη στο σχολείο
- Αλλοίωση της συμπεριφοράς του εφήβου
 - έντονες εκρήξεις θυμού
 - απομονώνεται στον εαυτό του
 - μείωση ενέργειας για κοινωνικές – σχολικές δραστηριότητες

Κατοχή πολλών χρημάτων γεγονός που συνδέεται με ανεντιμότητα όπως ψέμα

Η χρήση ουσιών παρουσιάζει συννοσηρότητα με τη παραβατικότητα πχ κλοπή

Αίτια

Ατομικοί παράγοντες

- περιέργεια για δοκιμή νέων εμπειριών
- επιρροή από τους φίλους

για να μην παραγκωνιστούν στη περίπτωση που χαρακτηριστούν λιγότερο «κουλ».

επιθυμία για να βιώσουν το ίδιο συναίσθημα ευχαρίστησης απαλλαγμένο από κάθε ανησυχία και άγχος με τους φίλους τους.

Ψυχολογικοί παράγοντες

- Ο έφηβος πείθεται ότι με την αρωγή των ουσιών είναι ικανός και δυνατός να αντιμετωπίσει τα προβλήματα και τις αρνητικές καταστάσεις που τον απασχολούν σχετικά με την οικογένεια ή με το σχολείο.
- Εξαρτησιογόνες ουσίες: Απελευθερώνουν έναν διαφορετικό εαυτό των εφήβων, ο οποίος είναι χαλαρός και δεν γνωρίζει από όρια και αναστολές.
- Αντίδραση λόγω απαγόρευσης χρήσης ουσιών.

Βιολογικοί παράγοντες

- Κληρονομικότητα και γενετική προδιάθεση → ενισχύεται όταν προέρχεται από οικογενειακό περιβάλλον όπου η κατάχρηση ουσιών είναι σύνηθες φαινόμενο.

Θεωρητική προσέγγιση της παρέμβασης

Κοινωνική ψυχολογία

- ▣ κλάδος της ψυχολογίας
- ▣ μελετάται ο άνθρωπος ως κοινωνικό όν και μέλος ενός ευρύτερου συνόλου, το οποίο ονομάζεται κοινωνία
- ▣ η επιστημονική διερεύνηση του πώς οι σκέψεις, τα συναισθήματα και η συμπεριφορά των ατόμων επηρεάζεται από την πραγματική φανταστική ή υπαινισσόμενη παρουσία των άλλων (G.W. Allport, 1954a, σ.5).

Εφαρμοσμένη κοινωνική ψυχολογία

- ▣ μετουσιώνει στην πράξη τις μεθόδους , τις θεωρίες, τις αρχές και τα ερευνητικά πορίσματα της κοινωνικής ψυχολογίας για την κατανόηση και αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων (Oskamp, 1984).
- ▣ Διεξαγωγή ερευνών με εθελοντές συμμετέχοντες σε φυσικό περιβάλλον ή σε εργαστήριο
- ▣ Συμμετοχική παρατήρηση και πειραματικά-μη πειραματικά σχέδια
- ▣ Εφαρμογή παρέμβασης

Θεωρητική προσέγγιση της παρέμβασης(1)

Παρέμβαση → μέθοδος που εφαρμόζεται σε διάφορα πεδία έρευνας

Η στρατηγική ή η διαδικασία που στόχο έχει την ανάπλαση των πεποιθήσεων, των στάσεων και της συμπεριφοράς του ανθρώπου μέσα στους κόλπους της κοινωνίας προκειμένου βελτιστοποιηθεί η λειτουργικότητα τους πάνω σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό ή πρακτικό πρόβλημα.

Μια πετυχημένη παρέμβαση κατορθώνει να βελτιώσει τομείς στην καθημερινότητα ενός ατόμου αλλά και ενός συνόλου ανθρώπων ανάλογα τον τύπο της παρέμβασης που έχει σχεδιαστεί.

Πριν τον σχεδιασμό

1. Οργάνωση πλάνου ως γνώμονα για την διεξαγωγή της παρέμβασης.
 2. Ορισμός προβλήματος που χρήζει παρέμβασης και επιδιωκόμενοι στόχοι
 3. Διατύπωση ωφελούμενων της παρέμβασης
 4. Παροχή οικονομικών πόρων, εργαλείων ,δομών
 5. Καθορισμός δράσεων, στόχων αυτών και θεωρητικού μοντέλου
- Συγκρότηση περιεχομένου συνεπικουρικά με θεωρίες

Θεωρητική προσέγγιση της παρέμβασης(2)

Κατά τον σχεδιασμό

- ❖ Σχηματισμός χρονοδιαγράμματος → εκ των προτέρων διαμόρφωση διάρκειας της παρέμβασης , των δράσεων και των διαδικασιών
- ❖ Τήρηση κανόνων δεοντολογίας σε νομικό και ηθικό πλαίσιο
 - Ενημέρωση συμμετεχόντων για το περιεχόμενο της δράσης
 - Συγκατάθεση ωφελούμενων, ιδίως όταν πρόκειται για ανήλικους
 - Διαφύλαξη προσωπικών δεδομένων
 - Άδεια από αρμόδιους φορείς για τη χρήση ειδικών χώρων
- ❖ Πρόβλεψη αστάθμητων μεταβλητών για την έγκαιρη επιστράτευση τρόπων αντιμετώπισης
 - Ματαίωση συμμετοχής ωφελούμενων
 - Απροθυμία συμμετεχόντων να συνεργαστούν
 - Ελλιπής κατάρτιση συνεργατών
- ❖ Ρύθμιση προϋπολογισμού και καταμερισμός κόστους σε κάθε δράση
- ❖ Οι χορηγίες είναι χρήσιμες
- ❖ Σχεδιασμός επαναλαμβανόμενων δράσεων που στοχεύουν στις βιωματικές εμπειρίες.

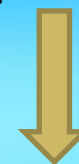
Παρέμβαση για κατάχρηση ουσιών σε εφήβους

Στόχος παρέμβασης στο συγκεκριμένο πεδίο

- Έγκαιρη διάγνωση, καταστολή και αποφυγή χρήσης ουσιών
- Παροχή γνώσεων και δεξιοτήτων προφύλαξη των ίδιων των εφήβων και των οικογενειών τους
- Συνδρομή μέσα από ομαδικά προγράμματα σε ομάδες «υψηλού κινδύνου», άτομα σε πρώιμο στάδιο που εκδηλώνουν ψυχολογικά προβλήματα ή προβληματική συμπεριφορά

Η Υπηρεσία άμεσης κοινωνικής παρέμβασης του ΟΚΑΝΑ

- Μέριμνα για την σωματική και ψυχική εξάρτηση από τις ουσίες
- Ομαλή ένταξη των εφήβων στην κοινωνία χωρίς τη χορήγηση φαρμάκων
- Εφαρμογή προγραμμάτων προσαρμοσμένα στην ανάγκη της περίπτωσης και ατόμου

πρόγραμμα Μονάδα εφήβων / νέων «Ατραπός»

Παρέμβαση: «Ατραπός»

«Ατραπός»

- Ιδρύθηκε το 2002 και απευθύνεται σε εφήβους και νέους μέχρι την ηλικία των 24 ετών
- Στηρίζει εφήβους που κάνουν περιοδική ή συστηματική χρήση ουσιών, τις οικογένειες αυτών καθώς και σχολεία που αντιμετωπίζουν προβλήματα χρήσης ουσιών.
- Ενημερώνει για τις επιπτώσεις των εξαρτησιογόνων ουσιών
- Προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη στους εφήβους και στις οικογένειες τους προτείνοντας αλλά και εφαρμόζοντας τρόπους αντιμετώπισης

Δράσεις του «Ατραπός»

- Εφαρμογή θεραπευτικών προγραμμάτων ατομικές ή ομαδικές συνεδρίες
- Οργάνωση κοινωνικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών δραστηριοτήτων

Ανάδειξη δεξιοτήτων για την διαχείριση και επίλυση συγκρούσεων και την καλλιέργεια ευγενούς και συνεργατικού πνεύματος

Ομαδικές και ατομικές ψυχοθεραπείες με στόχο την κινητοποίηση των νέων για διακοπή της χρήσης και ενθάρρυνση για σταδιακή επανασύνδεση με την κοινωνία

➤

Παρέμβαση: «Ατραπός» (1)

Δράσεις του «Ατραπός»

- Ο βαθμός εθισμού καθορίζει την διάρκεια της παρέμβασης
- Πρόγραμμα έγκαιρης παρέμβασης για τους χρήστες κάνναβης(περίπου 3 μήνες)
 - Εβδομαδιαίες ομαδικές ή ατομικές ή οικογενειακές συνεδρίες
 - Ενημέρωση για τις επιπτώσεις των εξαρτησιογόνων ουσιών
 - Απεμπλοκή των εφήβων από τη χρήση ουσιών
 - Η εσωτερική διαμονή στα κέντρα αποκατάστασης είναι πιθανή
 - Έμφαση στις δεξιότητες του ατόμου
- Προετοιμασία των νέων να επανενταχθούν στους κόλπους της κοινωνίας
- Παροχή συμβουλών επαγγελματικού προσανατολισμού
- Συνεργασία με το Μεταβατικό σχολείο της «Στροφής» (ΚΕΘΕΑ) και με το δίκτυο εθελοντών εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης , προκειμένου οι έφηβοι να ολοκληρώσουν τις εκπαιδευτικές τους υποχρεώσεις.

Αξιολόγηση της παρέμβασης

- Η παρέμβαση κρίνεται διαχρονική, διότι πραγματοποιείται σε μια συγκεκριμένη και επιλεγμένη ομάδα ωφελουμένων εφαρμόζοντας επαναλαμβανόμενες μετρήσεις μέσα από συνεχείς δράσεις.
- Με το πέρας της παρέμβασης αξιολογείται ως προς την επιτυχή εκπλήρωση των στόχων και των αποτελεσμάτων.
- Αξιολογείται η σημαντική στατιστική αλλαγή που επέφερε η παρέμβαση στον συγκεκριμένο πληθυσμό όσον αφορά τη συμπεριφορά τους .
- Η παρέμβαση του OKANA φαίνεται να είναι επιτυχής καθώς ευρήματα δείχνουν ότι σημαντικό ποσοστό των ωφελούμενων κατορθώνει να ορθοποδήσει .
- Οι στόχοι έχουν επιτευχθεί και οι παρεμβάσεις βελτιώνονται και συνεχίζονται.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η εφηβεία χαρακτηρίζεται ως μια μεταβατική περίοδος στο διάβα της ζωής του ανθρώπου. Ο έφηβος υφίσταται ποικίλες αλλαγές , οι οποίες είναι έκδηλες σε βιολογικό, γνωστικό και ψυχολογικό επίπεδο . Ο έφηβος κυριαρχούμενος από περιέργεια και από τον ενθουσιασμό της ηλικίας πειραματίζεται με το προσωπικό του στυλ και γούστο καθώς αναζητά την ταυτότητα του. Βέβαια ο πειραματισμός έχει δύο όψεις και η δεύτερη εγκυμονεί κινδύνους όπως είναι οι εξαρτησιογόνες ουσίες. Οι διαδεδομένες στους νέους ουσίες είναι το αλκοόλ, η κάνναβη και η κοκαΐνη οι οποίες προκαλούν εθισμό και σταδιακά οι σοβαρές τους επιπτώσεις μαστίζουν τους χρήστες. Καθώς η εφηβεία είναι μια κρίσιμη περίοδος και κάθε κίνηση μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας είναι αναγκαίο οι νεαροί χρήστες να απεμπλακούν από την εξάρτηση των ουσιών, γεγονός που επιτυγχάνεται από έγκαιρη παρέμβαση. Ο ΟΚΑΝΑ παρέχει θεραπευτικά προγράμματα με στόχο να βοηθήσουν τους εφήβους να επανεγκατασταθούν στην καθημερινότητα τους , μια καθημερινότητα χωρίς εξαρτησιογόνες ουσίες.

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

**Υπάρχουν
πολλοί τρόποι
να τη βρεις με την Ζωή**

Η χρήση ουσιών
δεν είναι ένας
από αυτούς

Βιβλιογραφία

1. Αναγνωστόπουλος, Δ.Κ, Γιαννακόπουλος, Γ., Λαζαράτου, Ε. (2016, Μάιος 11-14). Η Έγκαιρη Ανίχνευση και Αντιμετώπιση Προβλημάτων Ψυχικής Υγείας Εφήβων στην ΠΦΥ [προφορική παρουσίαση] 42^ο Πανελλήνιο ιατρικό συνέδριο , Αθήνα.
2. Βετούλη, Μ., Καφετζόπουλος, Ε., Κερασιώτη, Ε., Μαλλιώρα, Μ., Σκανδάμη, Π. (2016). Έγκαιρη παρέμβαση σε νεαρούς χρήστες παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών με παραβατική συμπεριφορά , 3-4
3. Καναβού, Ε., Κοκκέβη, Α., Ξανθάκη, Μ., Φωτίου, Α., (2010) Εξαρτησιογόνες ουσίες στην εφηβεία, 1-3 ,5
4. ΜΠΟΥΡΛΕΣΗ, Χ., ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ, Α.,(2016). Έφηβοι χρήστες ουσιών : θεραπευτικά προγράμματα και ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου, 14-19, 35-41
5. Παπαρρηγόπουλος, Θ., Δάλλα, Χ.(2018). *Οι εξαρτήσεις: αίτια, μηχανισμοί, εκδηλώσεις, αντιμετώπιση.*(76-77 , 80, 114-115, 119, 139-140, 142-143
6. Παυλόπουλος, Β.(2020). *Η κοινωνική ψυχολογία στην πράξη : παρέμβαση*[Power Point Slides]. Slide share. [PSY78-part-5.pdf](#)
7. Υπηρεσία Άμεσης κοινωνικής παρέμβασης. [Φωτογραφία] <https://www.okana.gr/2012-02-03-13-07-06/piresia-koinoniki-paremvasi>
8. Φλούρης, Γ.(2013). Η μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία, 21-22 ,25
9. Hogg, M.A, Vaughan, G.M.(2010). *Κοινωνική ψυχολογία.*(Επιμ.), Γκαρή Α. (σελ. 32). Gutenberg.
10. Feldman R.S.(2011). Εξελικτική ψυχολογία: Δια βίου ανάπτυξη (Επιμ.), *Ηλίας Γ. Μπεζεβέγκης* (σελ. 459-461, 472-477, 486-487). Gutenberg.